

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Br. 00-51/14-61/
Podgorica, 18. jul 2014. godine

INFORMACIJA
SA SASTANKA PREDSJEDNIKA I ZAMJENICE PREDSJEDNIKA ODBORA ZA
LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE SA ŠEFOM
PREDSTAVNIŠTVA UNICEF-A U CRNOJ GORI,
održanog 18. jula 2014. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković i zamjenica predsjednika Odbora, dr Ljiljana Đurašković održali su sastanak sa šefom Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Benjaminom Perksom, 18. jula 2014. godine u Skupštini Crne Gore.

Sastanak utvrđen Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2014. godinu održan je u cilju razmatranja nastavka saradnje Odbora i Predstavništva UNICEF-a na planu promocije i zaštite prava djeteta.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode zahvalio je šefu Predstavništva UNICEF-a na kontinuiranoj saradnji i podršci koju UNICEF pruža ovom Odboru, izražavajući želju da se saradnja nastavi i poboljša. Saopštio je da je g-din Perks dobro upoznat sa aktivnostima koje Odbor za ljudska prava i slobode realizuje u cilju unapređenja položaja i prava djece u Crnoj Gori, sa posebnim akcentom na prava djece sa teškoćama u razvoju, jer je učestvovao na brojnim sjednicama i drugim aktivnostima koje je Odbor realizovao. Zahvalio je na podršci UNICEF-a u organizaciji Drugog regionalnog sastanka parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona na temu: „Prava djeteta- unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“, održanog u januaru 2014. godine u Danilovgradu.

Predsjednik Odbora je istakao da će Odbor i u budućim aktivnostima u oblasti prava djeteta saradivati sa UNICEF-om i pozivati predstavnike ove organizacije da učestvuju na sjednicama i drugim aktivnostima Odbora. Istakao je da je Odbor Planom aktivnosti za 2014. godinu utvrdio održavanje javne tribine u Dječijem domu „Mladost“ u Bijeloj na temu: „Prava djeteta-hraniteljstvo“, u okviru podrške Kampanji „Svako dijete treba porodicu“, kao i posjetu grupnoj kući u Bijelom Polju, gdje će biti pozvani i predstavnici UNICEF-a. Predsjednik Odbora je naveo da zbog tradicije i mentaliteta crnogorskog naroda, određene stvari kod nas ne funkcionišu kao u Evropi, istakavši da brigu o djeci bez roditeljskog staranja u zemljama Zapadne Evrope uglavnom vode vjerske i humanitarne organizacije, a u Crnoj Gori to još ne postoji. O ovoj djeci u Crnoj Gori brinu nadležne državne institucije zbog čega je veoma važno pružiti im pomoć i podršku. Ukazao je i na važnost donošenja zakona kojima se štite prava djece.

S obzirom da djeca predstavljaju najosjetljiviju populaciju, istakao je da im treba posvetiti najveću pažnju, imajući u vidu da i zbog ekonomske krize u svakoj porodici najviše ispaštaju djeca. Ukazao je i na prosjačenje djece, što predstavlja problem ukupne zajednice, jer na taj način djeca dijelom doprinose materijalnoj stabilnosti porodice, ali se stvaraju i brojni problemi u njihovom razvoju. Naveo je da je tokom ljetnjeg perioda u primorskim gradovima izražena zloupotreba djece u prosjačenju, kao i u seks turizmu. Izražen je i problem zloupotrebe djece putem interneta. Istakao je da se Odbor u prethodnom periodu bavio svim navedenim temama. Takođe, Predsjednik Odbora se osvrnuo i na maloljetničko pravosuđe i istakao da policija, sudstvo i tužilaštvo treba da imaju poseban tretman prema djeci, u skladu sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti. Podsjetio je i da je Parlamentarna skupština Savjeta Evrope na nedavno održanom Junskom zasjedanju usvojila Rezoluciju o postupanju prema maloljetnicima u pravosuđu kojom se zemljama članicama Savjeta Evrope daju preporuke za preduzimanje mjera na poboljšanju stanja.

Istakao je da djeci do 14 godina starosti treba obezbijediti poseban tretman pred pravosudnim organima i mnogo više napora uložiti na obezbjeđivanju alternativnih sankcija. Predsjednik Odbora je istakao da u zatvoru u Crnoj Gori nema nijedno dijete.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks je uputio pohvale na račun činjenice da u crnogorskim zatvorima trenutno nema djece i naveo da djeca koja su počela izdržavanje zatvorske kazne kao maloljetnici u međuvremenu su postali punoljetni, a uvođenje alternativnih sankcija takođe je doprinijelo da djeca više nijesu u zatvorima. Istakao je da je to rezultat obuke o primjeni Zakona o postupanju prema maloljetnicima počiniocima krivičnih djela, sprovedene u sudstvu i tužilaštvu. Takođe, važno je da je Crna Gora počela primjenjivati posredništvo kada počinioci nasilja dolaze u kontakt sa žrtvama i upoznaju se sa posljedicama koje su proizveli. Bitnom je ocijenio obuku sudstva i policije da adekvatno postupaju sa djecom koja dođu u sukob sa Zakonom, bilo u svojstvu osumnjičenih, počinilaca djela, svjedoka ili žrtve. Istakao je da je UNICEF sarađivao sa policijom i tužilaštvom u cilju uvođenja tehnike ispitivanja djece na način koji je prilagođen djeci.

Benjamin Perks je naveo da i pored toga što postoji dobar zakonski okvir za ove probleme i obezbijeđena skloništa za žene i djecu žrtve nasilja, u praksi žrtve porodičnog nasilja još nemaju adekvatan tretman, jer ogroman broj žena i djece žrtava porodičnog nasilja slučajeve ne prijavljuje policiji. Slično stanje je bilo prije 50 godina u zemljama razvijene Evrope, konkretno Ujedinjenom Kraljevstvu, Njemačkoj, Italiji kada zbog postojanja tabua i stida žrtve nasilja nijesu željele da prijave zlostavljanje. Ukoliko se ovi slučajevi ne tretiraju na adekvatan način, to nije podsticaj za druge ljude da prijave nasilje. Istakao je da je problem posebno izražen u malim zemljama gdje svako svakog poznaje i gdje postoje bliski kontakti među ljudima.

Podsjetio je da je prošle godine UNICEF u saradnji sa Delegacijom Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope, kao doprinos Kampanji „Jedno od petoro“, uradio istraživanje o zlostavljanju djece, čijim rezultatima je utvrđeno da svaka osoba poznaje makar jedno od devetoro djece koje je bilo žrtva seksualnog zlostavljanja.

Perks je ocijenio da je u narednom periodu potrebno raditi na eliminisanju tabua i jačanju rasprave o ovim pitanjima. Istakao je da Skupština Crne Gore, a posebno Odbor za ljudska prava i slobode veoma dobro i hrabro rade posao i da očekuje da će to doprinijeti da djeca i žene prijavljuju nasilje i dobiju odgovarajući tretman od socijalnih službi i policije. Treba raditi na obuci nastavnika kako bi bili u stanju da prepoznaju djecu žrtve nasilja i da prijave nadležnim organima na dalje postupanje.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je ocijenio da su problem prosjačenja i seksualnog zlostavljanja djece takođe povezani, a naročiti problem postoji kod pripadnika RAE populacije, jer zbog njihove tradicije, kulture i ukupnog načina života, teško mogu da se primijene svi međunarodni standardi. Mišljenja je da u policiji i centrima za socijalni rad treba otvoriti kancelarije u kojima bi radili i pripadnici romske populacije, kao i posebne službe koje bi se bavile povezivanjem sa romskom zajednicom i identifikovanjem ovih problema.

Govoreći o Dječijem Domu „Mladost“ u Bijeloj saopštio je da postoji dobra i loša strana institucionalnog smještaja djece bez roditeljskog staranja. Naveo je da je 58% djece smještene u Dječijem domu „Mladost“ u ovu ustanovu došlo tokom prve godine života. Tu su djeca dobijala pažnju odrasle osobe u periodu od 2 do 3 sata dnevno. Istakao je da su naučna istraživanja pokazala da takav tretman uništava živote djece, jer im je potrebna konstantna pažnja. Takođe, ljudski resursi su neprilagođeni djeci smještenoj u Dječijem domu, ali to ne znači da u toj Ustanovi rade loši ljudi. U Domu su sobe sa osam kreveta, što nije dobro.

Perks je istakao da postoje alternativna rješenja, a jedno od njih je saradnja sa zdravstvenim sektorom kojem je predloženo da kontaktira majke za koje se pretpostavlja da će napustiti djecu i predloži im da pokušaju da zadrže djecu u cilju očuvanja potpune i zdrave porodice. Drugo alternativno rješenje je da se formira grupa hraniteljskih porodica pa u slučaju da se desi da majka ipak ne želi zadržati dijete, ono može da se pošalje u hraniteljsku porodicu u kojoj će cijelo vrijeme dobijati pažnju. U tom periodu socijalni radnik bi radio sa hraniteljskom porodicom, a istovremeno bi kontaktirao majku koja je napustila dijete.

U slučaju da se majka ne predomisli i ne želi dijete, radilo bi se na pronalasku porodice koja želi trajno da zadrži dijete ili da ga usvoji. U svim zemljama postoji javni sistem zadužen za brigu o djeci. U razvijenim zemljama Evrope postoji 6-8% djece koja i dalje ne pripadaju hraniteljskim porodicama, već su, iz različitih razloga, smještene u institucijama. Riječ je o domovima u kojima su male grupe djece, njih 6 do 8, čime se stvara porodično okruženje. Istakao je da je u saradnji sa Vladom Sjedinjenih Američkih Država u Bijelom Polju izgrađena takva ustanova. Neophodno je još 6 ili 7 ovakvih domova kako bi društvo bilo funkcionalno u skladu sa evropskim standardima. U sledećoj fazi IPA projekta pokušaće da izgrade još dvije ovakve ustanove. Istakao je da je kontaktirao predstavnike Zajednice opština, kako bi u komunikaciji sa predsjednicima opština obezbijedili prostor gdje bi se mogli izgraditi domovi.

Činjenica je da se u Crnoj Gori smanjuje broj djece smještene u Domu u Bijeloj, kao i broj djece smještene u drugim institucijama, što je rezultat realizovanih reformi, Kampanje „Govorimo o mogućnostima“ i promjena shvatanja društva o djeci sa teškoćama u razvoju. Istakao je da postoje tri stvari u Domu u Bijeloj koje izazivaju zabrinutost, a specifične su za Crnu Goru. U bilo kojoj zemlji Evropske unije sistem zaštite djece ne dozvoljava da se dijete koje je smješteno u instituciji javno identifikuje. O djeci smještenoj u Bijeloj u periodu decembar- januar prethodne godine objavljen je 121 članak u kojima je 55 djece identifikovano, odnosno prikazana su njihova lica. Mnoga od te djece su u Domu zato što su žrtve seksualnog zlostavljanja ili su njihovi roditelji u zatvoru, a identitet je privatno pitanje tako da djeca sama treba da odluče da li će kao odrasle osobe nekom saopštiti da su odrasli u Domu. Zloupotreba djece od strane medija dešava se zato što su pojedina lica odlazila u posjetu djeci smještenoj u Dječijem domu „Mladost“ u Bijeloj, nosili im poklone i sa njima boravili veoma kratko vrijeme, nakon čega odlaze, ali to stvara probleme u socijalizaciji djece, jer im se daju pokloni, a pažnja je veoma kratkotrajna. Davanje poklona je ocijenio lošim, jer u krajnjem to doprinosi pogoršanju stanja u kojem je dijete. Dešava se da djeca kada izađu iz institucija budu potpuno nesocijalizovana. Saopštio je da saraduju sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja po ovom pitanju, ali se promjene dešavaju sporo.

Drugo, naučna istraživanja su pokazala da djeca koja odrastu u institucijama pate zbog nedostatka pažnje. Nažalost, velika je mogućnost da djeca odrasla u domu, kasnije kao odrasli ljudi, mogu da se bave kriminalnim aktivnostima. Istakao je da se trenutno sprovodi istraživanje o tome šta se dešava sa mladim ljudima kada napuste domove i uočeno je da postoje problemi. Situacija djece koja napuštaju Dom u Bijeloj je zabrinjavajuća i o tome bi više trebalo voditi računa i preduzeti konkretne mjere u narednom periodu.

Važno je da Parlament, civilno društvo, akademski građani i sve ostale institucije i građani počnu da razmišljaju o ovim problemima na drugačiji način. Izrazio je uvjerenje da će se u Crnoj Gori veoma brzo mijenjati svijest i doprinijeti da se što manji broj djece smješta u ustanove.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je ocijenio da su ukupna situacija i položaj djece u Crnoj Gori poboljšani, iako još postoje razlike među djecom u zavisnosti od toga da li su sjevera ili juga Crne Gore, iz siromašne ili bogate porodice. Ako je iz bogatije porodice, deset puta je veća vjerovatnoća da će to dijete pohađati vrtić, a 20 % je veća vjerovatnoća da će dijete sa juga pohađati vrtić, nego dijete sa sjevera. Istakao je da UNICEF sa Ministarstvom prosvjete saraduje u ovoj oblasti u cilju povećanja broja djece koja pohađaju predškolsko obrazovanje.

Saopštio je da je Crna Gora napravila fantastičan napredak u određenim oblastima, konkretno u oblasti inkluzije djece sa teškoćama u razvoju u redovne škole. Izrazio je zadovoljstvo i činjenicom da u crnogorskim zatvorima nema djece.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je istakao da veoma ozbiljno shvataju saradnju sa Skupštinom Crne Gore, posebno sa Odborom za ljudska prava i slobode sa kojim imaju odličnu saradnju i izrazio je spremnost za njen nastavak. Predložio je da UNICEF predstavi rad Odbora u Parlamentu, naročito u organizovanju javnih tribina, kao i aktivnosti na promociji hraniteljstva i o Dječijem domu u Bijeloj.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je izrazio spremnost za nastavak saradnje sa UNICEF-om, a sve u cilju poboljšanja položaja djece u Crnoj Gori. Ukazao je da

je naročito izražen problem djece iz romskih porodica gdje je neophodno zajedničkim i koordiniranim aktivnostima svih nadležnih subjekata doprinijeti poboljšanju njihovog položaja.

Šef Predstavništva UNICEF-a je upoznat da Odbor za ljudska prava i slobode, u oblasti maloljetničkog pravosuđa, polazeći od pionirskih koraka koje Crna Gora preduzima na tom planu, planira da u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvom pravde, OEBS-om i UNICEF-om, realizuje aktivnost utvrđenu Planom za 2014. godinu. Riječ je o posjeti jednom od zatvora u Zapadnoj Evropi, po mogućnosti u Njemačkoj, radi upoznavanja članova Odbora sa standardima koji postoje u toj zemlji u oblasti maloljetničkog pravosuđa, kazni za maloljetnike, kao i sa primjenom alternativnih sankcija za djecu i odrasle. Nakon toga, Odbor za ljudska prava i slobode će posjetiti Zavod za izvršenje krivičnih sankcija u Spužu gdje će održati sjednicu na kojoj će razmotriti i prvi Izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o prevenciji torture.

Benjamin Perks je saopštio da sličan projekat planiraju realizovati Ministarstvo pravde i Ministarstvo rada i socijalnog staranja koji žele posjetiti zatvor u Italiji i zamolio je da se u cilju realizacije navedene aktivnosti kontaktira njegova saradnica zadužena za pitanja maloljetničkog pravosuđa, kao i Ambasade Njemačke i Italije u Crnoj Gori.

Sagovornici su izrazili zadovoljstvo sastankom, dosadašnjom saradnjom Odbora za ljudska prava i slobode i Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, uz nadu da će se saradnja nastaviti i u narednom periodu putem realizacije konkretnih aktivnosti i projekata.

INFORMACIJU SAČINILA
SEKRETAR ODBORA
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković